

معماری طبیعت‌گرا

انسان، طبیعت، معماری

مؤلفان :

سارا مرادی‌بیگی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد ایلام

مسعود احمدی نژاد

مدرس دانشگاه ایلام

نشر ریسمان

۱۳۹۲

سرشناسه: مرادیگی، سارا، ۱۳۶۴.

عنوان: نام پدید آور: معماری طبیعت گر، انسان، طبیعت، معماری (سارا مرادیگی مسعود احمدی نژاد).

مشخصات نشر: ریسمان، ایلام، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۴۰۲ ص، مصور، جیبی، سربسته.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۱۷-۰۶-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه: ص ۳۹۷.

موضوع: معماری -- عوامل اقلیمی.

موضوع: معماری -- تأثیر بر محیط زیست.

موضوع: معماری -- عوامل انسانی.

سازنده داده: احمدی نژاد، مسعود، ۱۳۶۱.

زده بندی کنگره: ۱۳۹۲، انف ۳، انف ۸، ۸۱۲۵۴۱.

زده بندی دیویی: ۷۲۰.۴

شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۹۱۸-۱

نشر ریسمان

معماری طبیعت گر

انسان، طبیعت، معماری

سارا مرادیگی، مسعود احمدی نژاد

صفحه آرا: فرنگیس قادری

ویراستار: مسعود احمدی نژاد

طراحی جلد و چاپ: پاپیروس ایلام

نوبت چاپ اول: ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۵۰

قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۱۷-۰۶-۷

WWW.RISMANPUB.COM

INFO@RISMANPUB.COM

مرکز بخش تهران:

فروشگاه شماره ۱: بخش کتاب حدیث، تلفکس ۶۶۹۷۸۵۱۸

فروشگاه شماره ۲: بخش گزیده دوستان (خیابان فخرآبادی، تلفن ۶۶۴۹۲۹۶۲)

فروشگاه شماره ۳: انتشارات حکمت (خیابان انقلاب، بخش خیابان وصال شیرازی، تلفن ۶۶۴۶۱۲۹۲)

بخش شهرستان:

ایلام - کتاب ققنوس ۰۹۱۸۱۴۱۳۴۰۴

همه حقوق این اثر محفوظ است و هرگونه کپی، انتشار، حمله برداری، نقل قول، بازطبعی و ترجمه از آن به قصد ذخیره در سیستم بازیابی و بخش بدون دریافت مجوز کتبی و قبلی ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

۷	پیش‌گفتار
۱۱	فصل اول: انسان و معماری
۶۳	فصل دوم: طبیعت و معماری
۸۱	فصل سوم: مهندسی جانداران
۱۰۱	فصل چهارم: معماری بیونیک ملهم از طبیعت
۱۴۱	فصل پنجم: نور در معماری
۲۱۳	فصل ششم: شفافیت در معماری
۲۵۵	فصل هفتم: معماری بدون معمار
۲۷۹	فصل هشتم: تنظیم شرایط محیطی انسان
۳۲۱	فصل نهم: تقسیمات اقلیمی و تنولوژی معماری
۳۶۳	فصل دهم: گفتگوی معماری و طبیعت
۴۰۱	منابع و کتب شناسی

پیش‌گفتار

امروزه اطلاعات مفیدی راجع به جهان پدیده‌ای وجود دارد، بر اساس دانش فعلی ما زندگی فقط در محیط «زمینی» جریان دارد. زمین کیفیت‌هایی دارد که زندگی را متعادل می‌سازد و موجودات مختلف، هر کدام در آن جایگاه خود را دارند. محیط اطراف یک موجود، محیط زندگی موجودات دیگر نیز هست. بعضی از این محیط‌ها از یک گونه هستند محیط زندگی انسان ویژگیهای «زنده» یا اجتماعی دارد و در عین حال زندگی انسان در محیطی «فرهنگی» جریان دارد طبیعت یک فاکتور مهم و لازم برای خلق و آفرینش است. طبیعت می‌تواند در جاری شدن ضمیر ناخودآگاه یاری بخش باشد. عالمی که بسیاری از هنرمندان برای رسیدن به آن از مواد تلقینی استفاده می‌کنند می‌تواند بوسیله ارتباط با طبیعت که در دیدگاه شرق و خصوصاً اسلام تجلیگاه و محل ظهور آفریدگار می‌باشد، بوجود آید. طبیعت می‌تواند در مقابل شرایط نامساعد جامعه پناهگاه هنرمندان باشد. بسیاری از هنرمندان هنگامیکه از اوضاع اجتماعی راضی نبودند و شرایط اجتماعی عرصه را به آنها تنگ می‌کرد به طبیعت پناه برده‌اند و در آن آرامش می‌گیرند.

پس از رنسانس که در واقع آزادی هنر و هنرمند از قید موضوعات تحمیلی کلیسا بود و تولد مجدد هنر از حیث آزادی موضوع، تحقق یافت اولین جایی که براحتی الهام‌بخش بود و موضوع آفرید طبیعت بود و بسیاری از هنرمندان مکتب رمانتیک طبیعت را الهام بخش تمام نشدنی یافتند. هزاران سال است که بشر دانسته یا ندانسته برای تولیدات خود از طبیعت الگوبرداری می‌کند. همه چیز به ظاهر ساده می‌نماید. کشتی‌ها در آب حرکت می‌کنند، هلیکوپترها در هوا پرواز می‌کنند

و موشکها به مقصد فضا پرتاب می‌شوند. آیا همه این مظاهر تکنولوژی مدرن، پدیده‌هایی هستند که بدون استثناء از فکر و مغز اشخاص عاقل، تحصیلکرده و مبتکر تراوش کرده‌اند؟ مسلماً اینگونه نبوده است. زیرا تمامی آنها اصول و الگوهای دارند که میلیون‌ها سال قدمت دارند و در طول تاریخ تکامل یافته تکمیل شده‌اند تا توجه به نظمی که در طبیعت مشاهده می‌شود، در نگاه دیگر به طبیعت، نظرم‌ان به موجودات دیگر می‌افتد که چگونه خود و زندگیشان را با طبیعت هماهنگ کرده‌اند. طبیعت پدیده‌هایی در دل خود جای داده که همواره تحیر، تعجب و عبرت انسان را برانگیخته است. هر یک از عناصر و پدیده‌های طبیعی دارای قانون و نظم خاصی هستند که از آن جمله می‌توان به پدیده لانه‌سازی جانداران اشاره کرد. جانداران از بزرگترین تا کوچکترینشان چه در خشکی و چه در آب هر یک پیرو شیوه خاصی در انتخاب و ساختن محل زندگی خود هستند. که بسیاری از آنها الگوهای بی‌نظیر برای معماری لانه خود بوجود آورده‌اند. بسیاری از این ساختارها دارای آنچنان دلیل و قانون و نظم هستند که انسان به سختی می‌تواند فقدان عقل و شعور این موجودات را باور کند.

واقعیت اساسی در بیان معماری آن است که معماری شیء ساخته‌ای انسان است که در بستر طبیعت قرار می‌گیرد اشیای دیگری از این قبیل بسیار است اما تفاوت معماری با بقیه نحوه خاص تکمیل منابع و امکانات طبیعت در معماری است. در صورتیکه در عین حال بر کارکردی خصوصاً انسانی نیز تاکید می‌ورزد. که با کارکردهایی که طبیعت برآورده می‌کند تفاوت اساسی دارد.

این نظریه آدولف لوس بود که می‌گفت خانه‌ها و کلیساهای روستایی چنان‌اند که گویی آنها را نه انسان که خدا ساخته است وی از معماری به معنای محدود کلمه گاه‌مند بود که حتی بناهایی که معماران «خوب» طراحی می‌کنند نیز حرمت طبیعت را می‌شکند.

لوس صراحتاً معتقد بود معماری باید صرفاً تدوam طبیعت باشد. یعنی همچون اشیایی که وجوه بصریشان تماماً حاصل کارکردهای فیزیکی است که برآورده

می‌کنند، درست مثل صورت درختان یا بدن جانوران. او خصوصاً هر جا که معماری از یک حد فراتر رفته و امتیاز خاص انسان یعنی بنیاد نمادین را متجلی ساخته است با آن مخالفت می‌کرد چنین بیان نمادینی ممکن است نسبت به طبیعت دو جهت گیری داشته باشد. معمار، اگرچه هیچ تلاشی در جهت تقلید عینی از طبیعت نداشته باشد یا مدعی نباشد که بناهایش محصول طبیعت است، میتواند انسان را برآمده از طبیعت تلقی کند. از این دیدگاه، فرآورده‌های معمارانه، اگرچه بی هیچ تردیدی در اصل، انسانی است، باید با طبیعت هم نوا باشد. و به شیوه‌ی طبیعت شکل یافته باشد. مطابق نظر فرانک لویدرایت، بنا باید از بستر طبیعی «چون درخت» بروید، و بلکه بیشتر به شکلهای زیست‌گونه متمایل باشد تا شکلهای هندسی. در این معماری «ارگانیک» گاه انحراف از خط راست یا سطح صاف به صورت منحنی مطلوب شمرده می‌شود و در آمیختن با جریان ممتد بستر طبیعی است که منافع تمایز دقیق عناصر، که خاصه ذهن انسان است، می‌شود. البته طبیعت را می‌توان به طرق مختلف درک کرد.

منظور از طبیعت، مصنوع و رام شده نیست. بلکه طبیعتی بکر و راستین است که توان مواجهه با خود را دارد. دقیقاً به همین دلیل بوده است که خانه‌های شهری سنتی ژاپنی، به رغم فرم محدود فیزیکی و محدودیت فضایی‌شان، غنی بودند. فضاهای اقامتگاهی امروزی شاید به نظر راحت و عملکردی باشند، اما خانه‌ای که طبیعت بدرون آن فرا خوانده‌شود برای انسان بسیار مناسب‌تر است و با مشخصه بنیادین خانه نیز نزدیکی بیشتری دارد. بدین طریق معماری واسطه‌ای می‌شود که با آن انسان به مواجهه با طبیعت برمی‌خیزد. معماری نباید زیاد حرف بزند بلکه می‌بایست ساکت بماند و به طبیعت به صورت نورآفتاب و باد اجازه سخن گفتن دهد.

در این کتاب با توجه به اصل موضوع که معماری طبیعت‌گرا می‌باشد کلیه ساختار و عواملی که در حیطه انسان، طبیعت، معماری درگیر می‌باشد مورد بحث قرار گرفته است. لذا بر این اساس در فصل اول و دوم کتاب طراحی محیطی و درک انسان از محیط و ارتباط آن با نظم در طبیعت مورد بررسی قرار گرفته و از

جمله عوامل تاثیرگذار همچون فیزیولوژی ادراک رنگ و طراحی، و رابطه نمونه‌های نظم در طبیعت همچون مخروط‌ها، گل‌ها، هندسه و درختان استفاده شده است. در فصل سوم و چهارم کتاب به چگونگی ساختمان‌سازی جانداران و رابطه آن با معماری پرداخته و عناوینی شامل مهندسی جانداران و معماری بیونیک ملهم از طبیعت برای این دو فصل در نظر گرفته شده که با ساختار این موضوعات هماهنگ باشد و با نمونه‌های موردی یافت شده در طبیعت و تاثیرات آن با علم بیونیک مورد بررسی و مقایسه قرار داده ایم. در فصل پنجم و ششم کتاب نقش آب را در بستر طراحی معماری با ارائه نمونه‌های موردی ایران باستان و سایر کشورها و همچنین معماری اسلامی به همراه اشاراتی از این عنصر حیاتی در قرآن کریم را مورد بحث قرار داده ایم، و با سیر تاریخی انسان‌های اولیه و روند شکل‌گیری ادوار مختلف به خانه‌سازی و در واقع بومی‌گرایی نیز در اقلیم‌های مختلف ایران پرداخته‌ایم. در فصل هفتم این کتاب نظر به آگاهی انسان از محیط خود انواع تعاریف و جهت‌گیری‌های اقلیمی به همراه جداول بیوکلماتیک و... را نمایش داده ایم و با فصل هشتم که شامل بررسی کلیه پهنه‌های اقلیمی و تیپولوژی ایران از لحاظ جغرافیایی و اقلیمی می‌باشد پرداخته‌ایم که از جمله استفاده این دو فصل در درس تنظیم شرایط محیطی و موضوعات طرح می‌باشد. در فصل آخر نیز با نمونه‌های موردی از کشورهای مختلف و با ارائه شاهکارهای معماری که رابطه معماری و طبیعت را گویا می‌سازد همچون نمونه شاهکار، خانه آبشار رایت و معماری ارگانیک این فصل را نیز به پایان رساندیم.

امید است این کتاب در جهت تبیین معماری طبیعت‌گرا و درک صحیح و اصولی از رابطه بین انسان، طبیعت و معماری مفهومی راه‌گشا باشد. نقد و نظر همکاران مورد امتنان نگارندگان خواهد بود.